

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено:	26.08.2013		
Орг единица	Број	Прилог	Вредност
07	12/70		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по македонски јазик за VI одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

VI ОДДЕЛЕНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2013

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се оспособува да ги препознава и да ги разликува основните карактеристики на македонскиот јазик во неговиот историски развој;
- да се оспособува да ги разликува видовите согласки и самогласки во писменото и усното изразување;
- да се оспособува да го применува правилото за зборовно акцентирање во македонскиот стандарден јазик;
- да се оспособува да развива сложена од проста реченица и да направи проста од сложена;
- да разликува зборови со различно лексичко значење во усната и писмената комуникација;
- да ги усвојува основните поими кои ја карактеризираат драмата како книжевен вид/род;
- да се запознае со основните карактеристики на лирските и епските творби;
- да се оспособува да учествува во разговор, дискусија во различни улоги;
- да ги разликува главните и споредните улоги во театарска претстава;
- да знае кој учествува во создавање театарска претстава.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ЈАЗИК			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➡ да го знае потеклото на македонскиот јазик; ➡ да ги препознава глаголското и кирилското писмо (на факсимил). 	<p>Потеклото на македонскиот јазик</p> <p>Старословенски азбуки: глаголица и кирилица</p> <p>Современо македонско кирилско писмо</p>	<p>Старословенски јазик</p> <p>Глаголица</p> <p>Кирилица</p> <p>Современо македонско кирилско писмо</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Визуелно запознавање на старословенскиот јазик (фотокопии од писани споменици). Фотокопиите можат да бидат изработени на swell touch за да може ученикот тактилно да ги восприеми. • Споредба на старословенската кирилица и современото кирилско писмо. • Наставникот преку вербален метод детално му ги објаснува разликите.
	Фонетика		
<ul style="list-style-type: none"> ➡ Да ја знае слоготворната функција на самогласките; ➡ да ги препознава видовите согласки (звучните и беззвучните во парови). 	<p>Поделба на гласовите (самогласки и согласки)</p> <p>Поделба на согласките: звучни, беззвучни и сонорни (сонанти)</p>	<p>Самогласки (вокали)</p> <p>Согласки (консонанти)</p> <p>Сонанти</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежба: Учениците добиваат листа на Брајова азбука со повеќе согласки и само една самогласка. Нивна задача е да состават збор(ови) од понудената листа, истите да ги запишат на Брајова машина и да ги изговорат.
<ul style="list-style-type: none"> ➡ Да знае правилно да ги акцентира зборовите во усното изразување; ➡ да умее да го определи акцентот на зборовите. 	<p>Правила за акцентирање на зборовите: еднословни, двословни и повеќесложни</p>	<p>Акцент: динамичен и определен</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за правилно акцентирање на зборовите преку читање текстови и усно изразување. • Вежба: Секој ученик ги изговара зборовите според одбележаниот акцент. • За учениците кои имаат потполно оштетен вид акцентирањето се вежба преку усно изразување.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ги препознава видовите зборови; ➤ да ја определува групата во која припаѓаат видовите зборови (менливи или неменливи). 	Морфологија Морфолошка класификација на зборовите: менливи и неменливи зборови	Видови зборови	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање на видовите зборови. • Вежби за класификација на зборовите во зборовни групи. • Вежба: Учениците добиваат листа на Брајова азбука и/или на видно писмо со менливи и неменливи зборови со листа на наставки, претставки, суфикси и префикси. Нивна задача е да ги употребат предложениите додавки во формирање нови форми на зборови. Учениците ги издвојуваат зборовите кои останале во првобитната форма. Наставникот фронтално извлекува одговор на прашањето зошто на тие зборови не им ја промениле формата.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да го препознава видот на именките; ➤ да ја разликува глаголската именка од другите видови именки; ➤ да знае правилно да го применува членувањето на именките. 	Именки: општи, сопствени (како повторување) и збирни Именки кои именуваат глаголски дејства (глаголски именки) Определеност кај именките	Именки: општи, сопствени (како повторување) и збирни Глаголска именка Определеност кај именките (членување)	<ul style="list-style-type: none"> • Препознавање на видот на именките. • Препознавање на глаголската именка и посочување свои примери за глаголска именка. • Вежби за трансформирање на глаголи во глаголски именки. Вежби за препознавање на членските наставки и нивна правилна примена.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ги применува глаголите како видови зборови; 	Глаголи	Категорија начин кај глаголите	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање на глаголите и за сфаќање на нивните граматички категории: вид, лице, број (како повторување) и начин.

<ul style="list-style-type: none"> ☛ да ги препознава исказниот, заповедниот и можниот начин (без дефинирање). 	<p>Граamtичка категорија начин: исказен, заповеден и можен начин</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Вежба: Учениците по анализа на текст (видно писмо или на Брајова азбука) добиваат задача во одреден пасус да ги извадат и да ги препишат сите глаголи. Глаголите ги запишуваат во својата тетратка и за истите определуваат лице, вид, број и начин.
<ul style="list-style-type: none"> ☛ Да го препознава видот на придавките; ☛ да ги категоризира според видот; ☛ да ги употребува соодветно во реченици. 	<p>Придавки: заменски Односни придавки: –материјални придавки</p>	<p>Заменски придавки Односни придавки: –материјални придавки</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање и категоризирање на придавките според видот. • Вежби за препознавање на материјалните придавки. • Вежби за збогатување на текстот со употреба на придавки.
<ul style="list-style-type: none"> ☛ Да ги применува заменките како видови зборови; ☛ да ги категоризира по групи. 	<p>Заменки (лични и показни)</p>	<p>Лични Показни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање на видови заменки и нивна примена. • Вежба: Учениците добиваат текст со видно писмо или на Брајова азбука од 4-5 реченици и листа на лични и показни заменки-ги заменуваат местата на определени зборови со заменки. Новоподмираниот текст го заменуваат меѓу себе и го коментираат дали со употребата на заменките текстот има значење.
Синтакса			
<ul style="list-style-type: none"> ☛ Да умее да ги открива предметот и прирокот во реченици (повторување); ☛ да го именува видот на зборот кој е во функција на предмет во реченицата. 	<p>Реченица: главни реченични делови (подмет и прирок) Подмет: зборови што се јавуваат во функција на подмет</p>	<p>Главни реченични членови: подмет и прирок Зборови во функција на подмет</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање подмет и прирок во реченицата. • Вежби за посочување на видовите зборови во функција на подмет.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ги препознава и именува прилошките определби (додатоци на прирокот); ➤ да знае правилно да ги користи прилошките определби во изразувањето; да умее да го збогатува изразувањето со примена на прилошки определби. 	<p>Неопходни реченични делови: прилошки определби за место, време, начин</p>	<p>Прилошки определби: за место, време, начин</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за самостојно составување реченици со различни видови зборови во функција на предмет. • Вежби за препознавање и класифицирање на прилошките определби според видот. • Вежби за правилен ред во реченицата при нивната употреба.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ги препознава сложените реченици; ➤ да го усвои поимот за сложена реченица; ➤ да умее да ги проширува простите реченици во сложени. 	<p>Сложена реченица - поим за сложена реченица</p>	<p>Сложена реченица</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за откривање на сложената реченица. Вежби за составување сложени реченици. • Вежби за трансформација на прости во сложени реченици.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да прави разлика во лексичкото значење на синонимите, антонимите, паронимите; ➤ да го збогатува изразувањето со примена на овие зборови. 	<p>Речник и стил Лексичко значење на зборовите: синоними, антоними (како повторување), пароними</p>	<p>Пароними</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за откривање на зборовите според нивното лексичко значење. Вежби за примена на овие зборови во текст.

Правопис			
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да го знае значењето на посочени скратеници; ➤ да користи скратеници во писменото изразување. 	<p>Скратеници: за обраќање кон лица, за мерките во метричкиот систем и за други мерки и големини</p>	Скратеници	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за објаснување на посочени скратеници. Вежби за скратување на зборови. • Употреба на правопис.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ги применува правилата за слеано пишување на зборовите. 	<p>Слеано пишување на сложените зборови: именки, придавки, прилози и броеви</p>	Слеано пишување на зборовите	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за слеано пишување на зборовите. • Диктат. Да се внимава на времето за диктирање, да биде адаптирано на динамиката на секој ученик/ ученичка. Употреба на Правопис. • Вежба: Учениците пишуваат, а наставникот на крајот од вежбата ги проверува и им го соопштува мислењето на учениците со акцент на правилата за слеано пишување на зборовите.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да го разликува основното и преносното значење на зборовите; ➤ да го користи преносното значење на зборовите во изразувањето. 	<p>Употреба на зборовите во нивното основно значење и можностите за употреба во преносно значење.</p>	Речник и стил: основно и преносно значење на зборовите	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за согледување на основното и преносното значење на зборовите. • Вежби за примена на знаењата во збогатување на својот речник и стил.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да знае за правилната употреба на интерпункциските знаци. 	<p>Употреба на интерпункциските знаци: точка, запирка, прашалник, две точки.</p>	Интерпункциски знаци за директен говор (точка, запирка, прашалник, две точки)	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за правилна употреба на интерпункциските знаци во писменото изразување.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ЛИТЕРАТУРА И ЛЕКТИРА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➡ да ги разбира разликите меѓу литературните родови; ➡ да ги препознава литературните родови по надворешните карактеристики. 	<p>Поделба на литературата (со нагласување на надворешните разлики) по родови: лирика, епика и драма</p>	<p>Литературни родови: лирика, епика и драма</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Литературни текстови напишани со видно писмо и/или на Брајова азбука од трите литературни родови и нивно споредување. • Вежби за објаснување на разликите меѓу творбите. • Вежби за творење во трите литературни родови. • Вежба: Ученикот добива задача дома да прочита по еден текст од сите три рода со насока да одговори на прашањата: <ul style="list-style-type: none"> ○ Која е првата разлика која ја согледуваш за прочитаните текстови? ○ Разликите што си ги издвоил(а) се однесуваат: <ul style="list-style-type: none"> а) на должината на текстот; б) на бројот на ликовите; в) на темата за која се зборува. ○ Во кој од прочитаните текстови има повеќе настани, а во кој искажување на повеќе чувства?
<ul style="list-style-type: none"> ➡ Да умее да презентира содржина од учен (прочитан) текст; ➡ да презентира содржина од учен текст. 	<p align="center">Проза</p> <p>Содржина на текст</p>	<p>Содржина</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за презентирање на содржината од учен текст.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ги открие белезите на расказот како куса проза; ➤ да умее да напише кус текст со примена на стекнатите знаења за елементите на епиката; ➤ да разликува видови раскази според темата. 	<p>Белези на расказот Видови раскази</p>	<p>Расказ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Читање раскази. • Вежби за откривање на елементите на расказот. • Примена на аудиосредство. • Вежби за творење.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да разликува расказувачка форма во прво и во трето лице. 	<p>Расказувач во прво и во трето лице и сезнаечки расказувач</p>	<p>Наратор (расказувач)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Текстови за откривање на позицијата на расказувачот. • Вежби за расказување во прво и трето лице.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ја согледа спецификата на драмскиот текст во однос на епиката и лириката; ➤ да преобрази драмски извадок во расказувачка форма. 	<p>Поим за драма (како литературен род)</p>	<p>Драма</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Драмски текстови. • Разговор за специфичностите на драмскиот текст во споредба со лириката и епиката. • Аудиосредство. • Лична творба – писмена вежба со примена на знаењата. • Да твори дијалози и монолози како елементи на драмски текст.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ги препознава дијалозите и монолозите во извадоци од драмски текст; ➤ да учествува во дискусии како комуникациски дијалог; ➤ да ја воочува разликата меѓу дијалогот во творба и дијалогот во комуникацијата. 	<p>Дијалог и монолог во драмски текст Комуникациски дијалог</p>	<p>Дијалог и монолог</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Текстови за споредба на драмски дијалог со дијалог во епски и лирски текстови. • Вежби за водење меѓусебен комуникациски дијалог. • Настапување со монолог. • Аудиосредства.

Поезија		
<ul style="list-style-type: none"> ➔ да ги препознава видовите лирски песни според мотивите; ➔ да коментира преплетување на мотивите во лирските творби; ➔ да твори лирски творби на дадени (или самостојно одбрани) мотиви. 	<p>Лирски видови:</p> <p>а) љубовни песни б) патриотски песни в) описни песни (пејзажни)</p>	<p>Видови лирски песни</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➔ Да ги усвои стилските фигури; ➔ да ги препознава и посочува во текстови; ➔ да умее да дава сопствени примери. 	<p>Стилски фигури:</p> <p>епитет; анафора; епифора.</p>	<p>Стилски фигури:</p> <p>епитет; анафора; епифора.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➔ Да ги открива лирските и епските елементи во творбите; ➔ да го дефинира овој вид поетска творба. 	<p>Белези на лирско-епските песни</p>	<p>Лирско-епски песни</p>

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ИЗРАЗУВАЊЕ И ТВОРЕЊЕ

Цели	Содржини	Полми	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ да употребува соодветни зборови за културна комуникација; ✦ да води службен и приватен разговор со: одделенски раководител, наставник, директор, педагог и сл. 	<p>Разговорот како вид комуникација: формулирање прашања и одговори на прашањата Интервју (играње улоги)</p>	<p>Разговор</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за културна меѓусебна комуникација. • Импровизирани разговори со селекција на зборови во зависност со кого комуницира. • Вежби во двојки (парови) за водење службен и приватен разговор.
<ul style="list-style-type: none"> ✦ Да умее течно и интересно да раскажува доживеани случки (селекција на податоци); ✦ да го збогатува изразувањето со употреба на изразни средства; ✦ да препознава и презентира раскажување по хронологија (според редот на случувањето) и ретроспективно (според сеќавањата); ✦ да ги воочи деталите во описите и нивното значење за текстот; ✦ да се оспособува да направи разлика меѓу лик и личност. 	<p>Хронолошко и ретроспективно раскажување Детално опишување Опишување на ликови и личности</p>	<p>Прераскажување Раскажување Опишување Лик и личност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за живо и интересно раскажување. • Вежби за збогатување на изразувањето со употреба на изразни средства. • Хронолошко и ретроспективно раскажување на доживеани настани. • Вежби за детално опишување со примена на изразните средства. • Вежба со цел учениците да ја согледаат разликата меѓу концизното и опширното раскажување. Двајца ученици добиваат задача ист текст, едниот од нив концизно да го раскаже, а другиот опширно. • Останатите ученици слушаат и одредуваат кој од учениците раскажувал кратко, а кој опширно и ги бележат разликите. (Истата вежба може да се примени и во писмено изразување, само наместо учениците да слушаат, добиваат копии од изработки на учениците кои биле задолжени.

<ul style="list-style-type: none"> ♣ Да пишува извештај за работата на училишната секција, за одделенската и ученичката заедница; да селектира факти. 	Известување: вест, извештај	Вест Извештај	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за пишување вест, извештај. • Текстови од весници и списанија.
<ul style="list-style-type: none"> ♣ Да ги применува знаењата за читање дијалог, монолог, раскажувања на автор (глас, дикција, движења и сл.); да умее сценски да изведе драмски текст (со мимики, гестови, движења, глас и сл.). 	Сценски изведби	Драматизација	<ul style="list-style-type: none"> • Писмени и усни вежби за претставување текстови по улоги. • Вежби за читање текстови по улоги. • Организирање импровизирани сценски изведби.
Писмено изразување			
<ul style="list-style-type: none"> ♣ Да раскажува, прераскажува, опишува во писмена форма; да применува знаења од правописот, стилот и јазикот и јазичните норми; да составува вест и извештај. 	Писмено изразување: раскажување, прераскажување, опишување, лик и личност, вест, извештај	Раскажување Прераскажување Опишување Лик и личност	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за писмено творење. • Вежби за примена на стекнатите знаења за писмено изразување. • Вежби за составување извештај и соопштение.
<ul style="list-style-type: none"> ♣ Да прави промени во текст или реченици кои му се диктираат (примена на глаголски времиња, замена на соодветни зборови и сл.). 	Диктат со промени Творечки диктат	Диктат	<ul style="list-style-type: none"> • Диктат со промени и творечки диктат. • Работа во парови-меѓусебно диктирање. • Вежби за творење според диктат (да го богати речникот по дадени барања). • Вежби за творење диктат (да го богати речникот по дадени барања).
<ul style="list-style-type: none"> ♣ Писмено изразување. 	Писмени работи – задолжително три во текот на годината	(1 во I полугодие, 2 во II полугодие).	<p><i>Напомена: Да се користи соодветниите современи методи и техники за читање и пишување кои ќе придонесат за кријничко размислување на учениците.</i></p>

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: МЕДИУМСКА КУЛТУРА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➡ да ги именува процесите во создавањето книга; ➡ да препознава рубрики во весници и списанија. 	<p>Видови медиуми: електронски и печатени</p> <p>Книгата како медиум (од идеја до книга)</p> <p>Весници, списанија и рубрики</p>	<p>Медиуми: печатени и електронски</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Весници и списанија на Брајово писмо (печатени на Брајов печатач). • Вежби за воочување на разликите помеѓу електронските и печатените медиуми. • Вежби за создавање книга.
<ul style="list-style-type: none"> ➡ Да ја знае улогата на режисерот, актерот, костимографот и сценографот; ➡ да разликува актер и артист. 	<p>Режисер</p> <p>Актер</p> <p>Костимограф</p> <p>Сценограф</p>	<p>Режисер</p> <p>Актер</p> <p>Костимограф</p> <p>Сценограф</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Посета на театарска претстава. • Дружење со учесници во драмската претстава. • Обид за правење драмска претстава на училиште.
<ul style="list-style-type: none"> ➡ Да ја знае улогата на медиотеката. 	<p>Медиотека</p>	<p>Медиотека</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Посета на медиотека. • Разговор со вработените во медиотеката. • Вежби за користење на соодветен софтвер во медиотека за пребарување податоци од областа на литературата, филмот и театарот. Можности за звучна адаптација на софтверот.

Напомени за начинот на планирање и реализација на наставната програма

Во паралелките во посебните основни училишта и во посебните паралелки при редовните основни училишта составот на учениците е изразито хетероген. За учениците со посебни образовни потреби, согласно видот и степенот на попреченоста, треба да се практикува строго диференциран и индивидуализиран пристап во рамките на воспитно – образовниот процес. Ваквиот приод е во функција на нивните индивидуални специфични потреби, а, се очекува да резултира со развивање на индивидуалните потенцијали, и, секако максимални академски постигања.

Во тој контекст, наставниците кои реализираат настава со овие ученици треба:

- да се обидат при изготвувањето на планирањето (доколку видот и степенот на попреченоста на учениците во паралелката го дозволува тоа) да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка;
- за учениците во паралелката чиј вид и степен на попреченост не дозволува наставниците да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка, тогаш за нив треба да планираат парцијална партиципација во рамките на содржините, целите и активностите кои ги реализира целата паралелка;
- доколку видот и степенот на попреченост е многу сериозен наставникот пристапува кон изготвување интересен индивидуален образовен план за тие ученици во рамките на адаптираните наставни програми (при изготвувањето на индивидуалниот образовен план наставникот може да користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години). Кога наставникот во индивидуалниот образовен план користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години, треба да ги наведе одделението, содржините, како и целта на нивното повторно обработување.

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Содржината на наставната програма по предметот **македонски јазик** овозможува интегрирано планирање со наставата по предметите: **математика, ликовно образование, музичко образование, природни науки и техника**. Во интегрирано планирање на предметното подрачје **Јазик** можат да се вклучат и содржини од: историја (кога ученикот се запознава со видовите зборови во усно и писмено изразување именувајќи ги поимите од овој наставен предмет или кога се работат содржини од историскиот развој на јазикот); со *машемашика* (при именување на поимите од содржините од математика или со приближната и точната бројност на броевите како видови зборови); со *ликовно образование* (со правење цртежи со кои се претставуваат ликови, настани од текстовите кои се работат); со *музичко образование* (преку

содржините кои се поврзани со самогласките и согласките, со содржини преку кои се запознаваат со ритам); *англиски јазик* (преку содржини за функциите на зборовите и речениците во двата јазика).

Во севкупното планирање на содржините на наставниот предмет *македонски јазик* треба да се вклучуваат и планирања кои се поврзани со вреднување на постигањата на учениците за време на реализацијата на наставната програма. Тоа подразбира дека вреднувањето треба да е дел и од дневните, тематските и од глобалните планирања на наставниот процес.

Планирањето на наставата по македонски јазик треба да биде во координација со наставниот план и програмата за овој предмет и да ги опфаќа програмските содржини на сите образовно-воспитни подрачја (*јазик, читање, лијерашура и лектира, изразување и пловрење и медиумска култура*). При одредувањето на бројот на часовите за предметните подрачја треба да се имаат предвид и специфичностите на условите за изведување на оваа настава во училиштето каде што работи наставникот. Во планирањето на наставната програма треба да се уважува фактот различното тежинско ниво на програмските содржини во рамките на програмата што се извлекува од поставеноста на целите што треба да е основа на планирањето на наставниот процес. На сите содржини не може, и не треба, да им се посветува подеднакво внимание во наставата. Во планирањето, исто така, како појдовна основа треба да е и поставеноста на наставната содржина, потребниот временски рок за реализација на истата, како и нивото на постигања на поставените цели. Сепак, се препорачува да нема впечатливо големи временски отстапки за содржинската реализација.

Важно е да се напомене при работата со учениците со оштетен вид кои имаат сочувани интелектуални способности дека тие можат да ги совладаат сите цели поставени во оваа програма. Она на што наставниците по македонски јазик, кои предаваат во училиште за овие ученици, треба да ставаат акцент е начинот на кој се пренесуваат образовните содржини. Се препорачува примена на методите и дидактичките средства: Брајова машина за пишување, Брајов печатач за печатење на текстови, аудиоматеријали и сл. (овие насоки повеќе се однесуваат на учениците кои се потполно слепи, за слабовидните ученици добро би било доколку се употребува видно писмо, посебно изработени тетратки, пишувањесо црн фломастер и сл.)

Прејораки за кориснење на годишниот фонд на часови- 144 часа годишно, 4 часа неделно.

- По наставни подрачја се предлага: Јазик – 50 часа; Читање, литература и лектира - 50 часа; Изразување и творење - 34 часа; Медиумска култура - 10 часа.

Наставни средства:

- учебник избран на ниво на училиштето за соодветниот предмет, одобрен од страна на министерот;
- енциклопеди, речници и сл.;
- Интернет, образовни софтвери;

- списанија - традиционално потврдени списанија за деца (одобрени списанија);
- аудиовизуелни средства и други средства во зависност од предметот – ЦД (литературни текстови, звучни записи);
- други извори на учење во непосредната околина: споменици на културата, музеи, домови на културата, библиотеки, кина, театри, национални паркови итн.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

ДИЈАГНОСТИЧКО ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

На почетокот на учебната година наставникот врши дијагностичко проверување и оценување со цел да ја спознае состојбата таква каква што е, во функција на квалитетното планирање и реализирање на идните активности.

Дијагностичкото проверување наставникот може да го реализира со примена на повеќе инструменти како што се: дијагностички тестови, со усни прашања подготвени од наставникот, со усни прашања подготвени од учениците, со пишување кратки состави.

Добиените одговори се слика на ученичките предзнаења во најширока смисла на зборот и претставуваат основа за планирањата за реализацијата на наставната програма и процесот на оценување во текот на наставната година.

ФОРМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Во текот на наставата по македонски јазик во шесто одделение се препорачува формативно следење кое ќе овозможи формирање на објективни описи како повратна информација за постигањата на учениците во определен временски период. Формативното следење на постигањата на учениците наставникот може да го реализира со користење на повеќе методи за оценување:

- разговори наставник/ученик;
- усни презентации;
- писмени вежби;
- тестови;
- домашни работи;
- портфолио - собирање на показатели (детски изработки, творби, искази и сл.) за секој ученик посебно.

Портфолиото треба, во текот на целата година, да им е достапно на родителите за да можат да придонесат во квалитетната реализација на наставата по македонски јазик. Портфолиото на ученикот со прочистени и селектирани податоци продолжува во наредното, повисоко одделение.

Овие и други методи за оценување наставникот може да ги вреднува со однапред подготвени евалвациони листи за секој ученик, кои се пополнуваат по конкретна негова активност, која е специфична (позитивна или негативна) или студии на случај во кои наставникот ја бележи фактичката состојба. Добиените резултати од следењето на постигањата на учениците овозможуваат креирање на планирани усни и пишани повратни информации кои во форма на креирани описи се наменети за учениците, за родителите и за самите наставници.

МИКРОСУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - На крајот од секое тримесечје, врз основа на сознанијата од формативното оценување, се реализира микросумативно оценување од чиешто резултати се оформуваат тримесечните описни вреднувања за постигањата на учениците.

СУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - Врз основа на целокупните податоци добиени од следењето, проверката на постигањата на учениците во текот на реализацијата на наставната програма наставникот ја констатира (опишува) развојната состојба на секој ученик поединечно, во рамките на секое програмско подрачје. Од формираните сумативните описни оценки формулирани за секој ученик посебно раководејќи се од поставените нивоа на постигања во текот на ошределени временски периоди наставникот внесува и соодветни нумерички оценки.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште, а донесен од страна на министерот за образование и наука.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Настава по македонски јазик во шесто одделение може да изведува лице кое завршило:

Филолошки (порано Филозофски) факултет;

- студиска група за македонски јазик и македонска книжевност;

- студиска група за македонски јазик и книжевност;

- студиска група за македонска книжевност и јужнословенски книжевности (порано книжевности на народите на СФРЈ);

- студиска група за за општа и компаративна книжевност – наставна насока;

- студиска група за за општа и компаративна книжевност – друга насока со здобиена соодветна педагошко – психолошка и методска подготовка на соодветен факултет;

- двопрредметни студии по македонски јазик и англиски јазик; македонски јазик и француски јазик; македонски јазик и германски јазик;

- покрај со соодветна педагошко – психолошка и методска подготовка на соодветен факултет

треба да се здобие и со дополнителна дефектолошка дообразба на соодветен факултет;

- филозофски факултет – Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;

- дефектолошки факултет, дипломиран дефектолог.

Доколку на објавениот јавен оглас не конкурирало лице со стекнато образование од горенаведените студиски групи, може да изведува настава лице кое завршило:

- македонски јазик како втор главен предмет – наставна насока.

Изготвил: работна група, координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор на Бирото за развој на образованието - Скопје

7. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *македонски јазик* за шесто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден -----

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-3909/1
19 08 2015 год.
СКОПЈЕ

Министер:

Спиرو Ристовски

